Doc. PhDr. Jana Bartová, PhD., Katedra muzikológie
Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
jana.bartova@uniba.sk

Oponentský posudok na habilitačnú prácu Mgr. Petra Martinčeka, PhD:
Šľachtická hudobná kultúra na Slovensku v období klasicizmu: Zbierka rukopisov, hudobnín a tlačí rodu Révai (1763 – 1861)

Skúmanie šľachtickej hudobnej kultúry bolo desaťročia v úzadí záujmu slovenskej hudobnej historiografie, ktorá sústreďovala pozornosť na hudobný život a kultúry v mestách. Príčin bolo viacero, od ideologických vo viacerých ohľadoch až po pragmatické, vyplývajúce z charakteru zachovanej pramennej bázy. Tá sa totiž primárne viaže na mestské prostredie. Napriek tomu, že územie Slovenska je ešte aj dnes „posiate" bývalými šľachtickými sídlami, svoje rezidencie mali na ňom aj mnohí predstavitelia vrcholnej cirkevnej či svetskej uhorskej aristokracie, existuje len málo rodových archívov, ktorých súčasťou by boli aj ucelenejšie zbierky hudobnín (týka sa to ani takých významných rodov s hudobnými mecénskymi záujmami, akými boli Erdődyovci, Esterháziovci, Pálfiovci). Fakt, že sa v rodovom archíve rodu Révai zachoval väčší súbor hudobnín je preto výzvou podrobiť ho hlbšiemu skúmaniu a vyjadrujem potešenie z toho, že sa tak stalo v predloženej habilitačnej práci Mgr. Petra Martinčeka, PhD. Problematika mu nebola neznáma, zbierkou sa totiž začal zaoberať už v rámci riešenia projektu VEGA Hudobná kultúra a mecénstvo šľachty na území Slovenska (2021 – 2024), čoho výsledkom bolo vydanie pramenno-kritickej notovej edície vybraných klavírnych skladieb z tejto zbierky.

Habilitačná práca prináša hudobno-obsahovú charakteristiku zbierky, vychádzajúcu z podrobného dokumentačného spracovania súboru, ktorý pozostáva z vyše 800 skladieb v rámci 134 inventarizačných jednotiek (signatúr). Hoci sa v doterajšej odbornej literatúre zbierka a jej niektoré jednotky už spomínajú, habilitačná práca je prvým predstavením celého súboru s kompletnou katalogizáciou všetkých jednotiek. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že spracovanie zbierky nemusí byť komplikovanou výskumnou úlohou, avšak množstvo anonymných skladieb, viacero neznámych mien autorov vyzývajúcich k viac alebo menej úspešným pokusom o identifikáciu, rôzne dukty písma a mená zapisovateľov viedli skúseného hudobného historika, akým Peter Martinček je, ku kladeniu viacerých kritických otázok týkajúcich sa pôvodu zbierky, skladateľského zástoja príslušníkov aristokracie na jej vzniku, relevantnosti jej vzťahu k rodu Révai, jej funkčnosti, atď. Aj vďaka využitiu špecifických výskumných metód a nástrojov pre prácu s hudobnými prameňmi (hudobné databázy,

databázy vodoznakov) sa mu podarilo predostrieť viaceré dôležité zistenia, ktoré sú dobrým východiskom a impulzom pre rozvíjanie tohto výskumu. Na otázku, ako a či naozaj táto zbierka hudobnín súvisí s kultúrnym prostredím Révaiovcov, môže dať isté odpovede predovšetkým komplexný výskum rodového archívu. Rod Révai sa dostal v priebehu 17. – 18. storočia na špičku uhorskej aristokracie, viacerí jeho príslušníci zastávali vysoké cirkevné aj svetské funkcie v štátnej správe a pre takto postavenú spoločenskú vrstvu bolo umelecké mecénstvo, vrátane hudobného, súčasťou, priam normou, spoločenskej reprezentácie. O tom, aké miesto malo hudobné umenie, hudobná výchova a podpora pestovania hudby ako formy zábavy či reprezentácie v tejto rodine však zatiaľ vieme len veľmi málo, a práve písomnosti z rodového archívu (napríklad účtovné záznamy, korešpondencia) by mohli nasmerovať úvahy v ďalšom bádaní. Kompozície podpísané Šimonom Révaiom naznačujú vzťah k hudbe a vypestované určité hudobné (možno aj skladateľské?) zručnosti, takže ambícia zasadiť zbierku do širšieho kontextu spoločenského života rodiny je opodstatnená. Formy pestovania hudby a hudobnej kultúry šľachty všeobecne prechádzali v časopriestore zmenami, od konca 18. storočia možno u nás pozorovať odklon od pasívneho mecénstva uzavretého do prostredia dvora k aktívnemu muzicírovaniu i skladateľským pokusom, najmä v oblasti hudby pre klavír, čo sa zreteľne prejavuje aj v obsahu spracovanej zbierky. Jadro zbierky pôsobí z hľadiska nástrojového obsadenia a funkčnosti pomerne kompaktne ako súbor hudobnín pre užívateľa (užívateľov) s jasnými hudobnými záujmami (dominujú skladby pre klavír, resp. klavírny sprievod vokálneho hlasu, klavírne úpravy tancov, operných árií, pričom cirkevná a orchestrálna hudba je zastúpená len minimálne a vo fragmentoch). Poznámky autorského či posesorského charakteru (najmä pri neznámych menách zo šľachtického prostredia) alebo poznámky týkajúce sa miesta využitia zapísaného repertoára (košická reduta) patria k cenným podnetom pre ďalšie bádanie.

Záver: Za predloženou habilitačnou prácou je veľký kus serióznej, trpezlivej práce hudobného historika. Vznikla autentickým výskumom ako prvé kompletné spracovanie hudobnej zbierky z révaiovského archívu a prináša zistenia, ktoré sú dobrým východiskom pre rozvíjanie výskumu v problematike hudobnej kultúry šľachty na území Slovenska a konkrétne rodu Révaiovcov. Vzhľadom na predloženú prácu, ale aj doterajšiu vedeckú publikačnú činnosť jej autora **navrhujem, aby po úspešnej obhajobe bol Mgr. Petrovi Martinčekovi, PhD. udelený titul docent** v odbore habilitačného konania.

V Bratislave 14. 5. 2026

Doc. PhDr. Jana Bartová, PhD.